Mustafa Kemal'in Ferda'sı

CENGİZ HAN STUTTGART

İstanbul'un Aşiyan semtinde, boğaza nazır bir ev vardı. Sahibi, kaleminin ucundan aydınlık damlatan bir şairdi: Tevfik Fikret. 1918 yılının bir Ağustos günü, genç bir subay bu eve çıkar. Manej hocası Emin Bey'e dönerek şöyle der: 'Ben inkılap ruhunu ondan aldım. Ziyaret edeceğim yerlerin başında elbette ki Aşiyan gelir.' O genç subay, daha sonra Türkiye Cumhuriyeti'ni kuracak olan Mustafa Kemal'dir. Ve o, üç yıl önce kaybettiği bir şairin huzurunda, saygıyla eğilmektedir.

Ferda.

Yarın.

Gelecek.

Bu üç kelime, sadece zamanın bir parçası değil, bir liderin ruhunda yankılanan bir vaadin adıdır. Mustafa Kemal Atatürk'ün en sevdiği şiirin başlığı olan 'Ferda', aslında onun tüm yaşamının ve mücadelesinin de özetidir. Çünkü o, daima yarını görebilen, bugünün karanlığında bile gelecek günlerin ışığını sezebilen nadir insanlardandı.

Tarih, büyük liderlerin kılıçları, nutukları ve kararlarıyla yazıldığını söyler. Ama nadiren bahseder o liderlerin zihinlerini şekillendiren kitaplardan, yüreklerini ısıtan şiirlerden, ruhlarını besleyen kelimelerden. Atatürk gibi bir dehayı anlamak için, onun kütüphanesine değil, belki de ezberindeki dizelere bakmak gerekir. Çünkü ezberlenen bir şiir, yalnızca hafızada değil, karakterde de yer eder.

Karanlıkta ışık arayan adam

Tevfik Fikret, Atatürk'ün düşünce dünyasında öyle merkezi bir yer tutar ki, onu anlamadan Atatürk'ü anlamak eksik kalır. Bu sadece bir edebiyat meraklı değildi. Genç Mustafa Kemal, Harbiye sıralarında Fikret'in dizelerini ezberlerken, aslında bir devrimin dilini öğreniyordu. 'Sis' şiirindeki İstanbul, sadece şehir değil, baskı ve cehaletin simgesiydi. 'Rücu'daki geri dönüş korkusu, sadece bir kaygı değil, bir uyanış çağrısıydı. Ve 'Ferda'daki yarınlar vaadi, sadece bir ümit değil, somut bir eylem programıydı.

Çankaya'daki bir akşam yemeğinde, sofra sohbeti edebiyata döner. Misafirlerden biri, belki de Atatürk'ü denemek için, Fikret'in büyük şair olmadığını söyler. O ana kadar sakince dinleyen Atatürk'ün kaşları çatılır. Sesi yükselir, ama öfkeden değil, derin bir hayal kırıklığından: 'Efendim, anlamadım, ne dediniz? Fikret büyük bir şair değil miydi?' Sonra sessizlik. Ağır bir sessizlik. Ve ardından gelen sözler, belki de Atatürk'ün Fikret'e olan bağlılığının en çarpıcı ifadesidir: 'O, karanlıklar içinde bir nur gören ve halkı o nura doğru götürmeye çalışan Fikret bu feryadı koparırken sizler nerelerdeydiniz?'

Bu sözlerde sadece bir savunma değil, bir özdeşleşme vardır. Atatürk, Fikret'i savunurken aslında kendi mücadelesini de savunuyordu. Çünkü her ikisi de aynı şeyi yapmıştı: karanlıkta ışık aramak, halkı uyandırmak, geleceği göstermek.

Bir şiirin Cumhuriyet'e dönüşmesi

Vapur. Boğaz'ın maviliğinde salınıyor. Güvertede Atatürk, çevresini saran gençlerle sohbet ediyor. Konular birbirini kovalıyor: tarih, siyaset, edebiyat. Birden Atatürk'ün yüzü aydınlanır. 'Onu biz mektep sıralarında okurduk' der. 'Ondaki heybet, ondaki vakur âhenk hiçbir şairimizde yok.' Gençler merakla dinliyor. Atatürk, Fikret'ten bahsediyor.

Aralarından biri atılır: 'Ben Ferda'sını söyleyebilirim Atam.' Atatürk'ün gözlerinde tatlı bir parıltı. Dudaklarında hafif bir gülümseme. 'Ferda'yı mı? Ah delikanlı, benim en sevdiğim şiirdir o. Onu sana söyletmeyeceğim, kendim söyleyeceğim.' Ve başlar anlatmaya. Gür sesi, boğazın üzerinde yankılanır:

'Yarınlar senin; senin bu devrim, bu yenilik... Her şey senin değil mi zaten? Sen, ey gençlik, ey umudun güzel yüzü... Titreyen kucağı açık, bekliyor... Koş! ...Alnında yeni bir yıldız, hayır, bir güneş, doğ ufuklara, önünde şu acılarla dolu geçmiş sönsün sonsuza kadar...'

Bu dizeler, Atatürk için sadece bir şiir değildi. Ferda, onun kendi manifestosuydu. 1908 yılında Fikret'in kaleme aldığı bu şiir, adeta 1927'de Atatürk'ün gençliğe hitabesinin ilk taslağı gibiydi. 'Ey Türk gençliği, birinci vazifen...' diyen Atatürk, aslında Fikret'in 'Ferda senin' diyen sesine yanıt veriyordu. İki jenerasyon arasındaki bu diyalog, Türk modernleşmesinin devamlılığının da kanıtıydı.

Fikret'in Ferda'sında gençlere verdiği mesaj açıktı: Geçmiş geçmişte kalsın, yarın sizindir, ileri gidin, durmayın, çalışın. Atatürk de tüm inkılaplarında aynı ruhu taşıyordu. Osmanlı'nın çöküşünün enkazı üzerinde yeni bir ülke kurulurken, rehber olan işte bu ruhtu. Tevfik Fikret fiziken yoktu artık, ama eserleri Atatürk'ün zihninde ve yüreğinde yaşamaya devam ediyordu.

İlginç bir ayrıntı: Fikret'in meşhur dizesi 'Fikri hür, irfanı hür, vicdanı hür bir şairim' Atatürk tarafından öyle benimsen-

İstanbul'un Aşiyan semtinde, boğaza nazır bir ev vardı. Sahibi, kaleminin ucundan aydınlık damlatan bir şairdi. 1918 yılının bir Ağustos günü, genç bir subay bu eve çıkar. Manej hocası Emin Bey'e dönerek şöyle der: 'Ben inkılap ruhunu ondan aldım. Ziyaret edeceğim yerlerin başında elbette ki Aşiyan gelir.' O genç subay, daha sonra Türkiye Cumhuriyeti'ni kuracak olan Mustafa Kemal'dir. Ve o, üç yıl önce kaybettiği bir şairin huzurunda, saygıyla eğilmektedir.

